

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ

เนื่องจากกองผลส้มเทียม กรมปศุสัตว์ เป็นหน่วยงานของรัฐบาล ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาล โดยมุ่งส่งเสริมอาชีพให้เกษตรกรให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ต่างกับธุรกิจของเอกชน ซึ่งจุดมุ่งหมาย คือ กำไรสูงสุดจากผลการทำงาน ดังนั้นจึงทำให้ความคล่องตัวในการทำงานของกองผลส้มเทียมลดลง เนื่องจากสาเหตุใหญ่ ๆ คือ

1. งบประมาณมีจำกัด ทำให้การขยายงานด้านการผลส้มเทียมไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้
2. การดำเนินงานการผลส้มเทียมของกรมปศุสัตว์เป็นไปในรูปการให้เปล่า ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยง โคนม ไม่เห็นคุณค่าของการผลส้มเทียมเท่าที่ควร ในอันที่จะช่วยกันลดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการผลส้มเทียม ด้วยการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ผลส้มเทียมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตลูกโคนมโดยวิธีผลส้มเทียมให้มากขึ้น
3. ในการเลี้ยง โคนม เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่งหรือจะยึดถือเป็นอาชีพหลักต่อไปนั้น ไม่มีหลักประกันที่แน่นอนว่า ผลผลิตที่ได้ เช่น น้านมและลูกที่เกิดไม่ว่าจะเป็นตัวผู้หรือตัวเมียจะขายได้แน่นอนและในราคายุติธรรม ซึ่งถ้ามีหลักประกันที่แน่นอนดังกล่าวแล้ว จะทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยง โคนมมีความตั้งใจจริง เอาใจใส่ในสัตว์เลี้ยงของตนทั้งในด้านการเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง การคัดโคที่ไม่ดีออก การกระตือรือร้นในอันที่จะให้สัตว์ของตนได้รับการผลส้มตามกำหนดระยะเวลาเพื่อจะได้ลูกและน้านมที่จะขายได้ ดังนั้นภาวะการตลาดจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้มีการเลี้ยง โคนม

จากการศึกษาต้นทุนในการผลิตลูกโคนมโดยวิธีผลส้มเทียม ซึ่งแบ่งการคำนวณต้นทุนเป็น 2 ส่วน คือ ต้นทุนในการผลิตน้าเชื้อแช่แข็งพ้อโคนม และต้นทุนในการผลส้มเทียมโคนม ดังที่ได้แสดงการคำนวณไว้ในบทที่ 5 และ 6 ตามลำดับนั้น สรุปปัญหาได้ดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นในส่วนของต้นทุนการผลิตน้าเชื้อแช่แข็งพ้อโคนม ซึ่งเป็นการผลิตน้าเชื้อแช่แข็งของพ้อโคนมลูกผลส้ม (75%) มีอยู่ประการเดียวคือ :-

- ไม่สามารถที่จะทำการผลิตน้ำเชื้อแช่แข็งให้ได้กำลังความสามารถที่จะผลิตได้ สาเหตุเนื่องมาจากไม่มีถังเก็บน้ำเชื้อแช่แข็งอย่างเพียงพอ ปัจจุบันมีถังเก็บน้ำเชื้อขนาดใหญ่ความจุ 400 ลิตรเพียงใบเดียว ถ้างังใบนี้เสียหรือชำรุดจะไม่มีถังสำรองไว้เก็บน้ำเชื้อแทน

ข้อเสนอแนะ ควรตั้งงบประมาณจัดซื้อถังเก็บน้ำเชื้อแช่แข็งให้เพียงพอกับความสามารถในการผลิตน้ำเชื้อแช่แข็งได้ เพราะถ้ามีการผลิตน้ำเชื้อแช่แข็งได้มากจะทำให้ต้นทุนในการผลิตน้ำเชื้อแช่แข็งต่อโด้ลดลง ดังจะเห็นได้ว่า ต้นทุนในการผลิตน้ำเชื้อแช่แข็งตามที่คำนวณได้มีต้นทุนโด้ละ 23 บาท ซึ่งต้นทุนส่วนใหญ่จะเป็นต้นทุนคงที่ คือ มีต้นทุนทางตรงที่เป็นต้นทุนคงที่ 3.88 บาท และต้นทุนทางอ้อมคงที่ 14.88 บาท รวมต้นทุนคงที่ 18.76 บาท ดังนั้นการที่จะใช้ประโยชน์จากต้นทุนคงที่ให้มากที่สุด โดยมีต้นทุนคงที่ต่อหน่วยผลิตน้ำเชื้อต่ำสุดก็คือ การเพิ่มปริมาณการผลิตน้ำเชื้อแช่แข็งนั่นเอง นอกจากนี้การกำหนดเป้าหมายไว้ว่าจะทำการผลิตน้ำเชื้อแช่แข็งจากพ่อโคพันธุ์ตัวละ 30,000 โด้สินั้น เมื่อได้ทำการผลิตให้ครบตามเป้าหมายเร็วขึ้นจะช่วยให้ลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าอาหารของพ่อโคพันธุ์อีกด้วย เพราะหลังจากที่ทำการผลิตน้ำเชื้อแช่แข็งครบตามเป้าหมายแล้วก็จะนำพ่อโคพันธุ์ไปบริจาคหรือให้คณะสัตวแพทย์จุฬาลงกรณ์ไว้เพื่อทำการศึกษาต่อไป

2. ปัญหาที่เกิดขึ้นในส่วนของต้นทุนของสถานีผสมเทียม สรุปได้ดังนี้

2.1 ต้นทุนในการผสมเทียม 1 ครั้งสูง สาเหตุเนื่องมาจากมีปริมาณการผสมเทียมต่ำ จากการศึกษาต้นทุนการผสมเทียมของสถานีผสมเทียมทั้ง 4 แห่ง จะเห็นว่าสถานีผสมเทียมที่มีการผสมเทียมมาก เช่น สถานีผสมเทียมราชบุรี จะมีต้นทุนต่อครั้งการผสมเทียมต่ำสุด เหตุผลก็คือ ต้นทุนการผสมเทียมต่อครั้งส่วนใหญ่ ได้แก่ ต้นทุนคงที่ ซึ่งเป็นต้นทุนทางอ้อม ดังนั้นการที่จะใช้ประโยชน์จากต้นทุนคงที่ให้มากที่สุด หมายถึง การที่มีต้นทุนคงที่ต่อการผสมเทียม 1 ครั้ง ต่ำสุด ก็โดยการเพิ่มปริมาณการผสมเทียมให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ พยายามเพิ่มปริมาณการผสมเทียมในแต่ละสถานีผสมเทียมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่การเพิ่มปริมาณการผสมเทียมก็มีข้อจำกัดหลายประการดังจะได้อธิบายในข้อ 2.2

2.2 ปัญหาเกี่ยวกับการเพิ่มปริมาณการผสมเทียม การเพิ่มปริมาณการผสมเทียม ข้อจำกัดหลายประการดังนี้

ก. งบประมาณ งบประมาณของค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องในการผสมเทียม มีจำนวนจำกัดทำให้ไม่สามารถที่จะขยายปริมาณการผสมเทียมได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ ควรจัดสรรเงินงบประมาณเป็นกรณีพิเศษ เพื่อเร่งรัดการผลิตลูกโคนม พันธุ์ผสมให้ทันต่อความต้องการของตลาดในปัจจุบัน

ข. ระยะเวลาที่ไปทำการผสมเทียม สถานีผสมเทียมที่มีเกษตรกรผู้เลี้ยงโค อยู่กระจายกันและอยู่ไกล ทำให้ไม่สามารที่จะเพิ่มปริมาณการผสมเทียมได้ เพราะในวันหนึ่ง ๆ จะสามารถผสมเทียมได้เพียง 2-3 รายเท่านั้น เช่น สถานีผสมเทียมเชียงใหม่ สถานีผสมเทียม กรุงเทพฯ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ ควรส่งเสริมให้มีการเลี้ยงโคนมเป็นกลุ่ม ๆ ดังเช่น สถานีผสมเทียม ราชบุรี ซึ่งนอกจากจะช่วยให้การทำงานการผสมเทียมสะดวกขึ้นและสามารถเพิ่มปริมาณการผสมเทียมได้แล้วยังช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าวัสดุเชื้อเพลิงอีกด้วย

ค. เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่ ถือว่า การเลี้ยงโคนมเป็นงานอดิเรก ไม่ได้เป็นอาชีพหลัก จึงทำให้มีโคนมที่จะรองรับการผสมเทียม ของสถานีผสมเทียมน้อย

ข้อเสนอแนะ สถานีผสมเทียมแต่ละแห่งควรที่จะมีการแนะนำ ชักจูงให้เกษตรกร หันมาเลี้ยงโคนมให้มากขึ้น โดยชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับ ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนรายได้ให้ แก่เกษตรกรอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ สถานีผสมเทียมแต่ละแห่งควรที่จะมีการประสานงานกับ หน่วยงานที่จะรับซื้อน้ำนมดิบจากเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีความมั่นใจว่าจะขายผลผลิตผลจาก การเลี้ยงโคนมได้ และขายได้ในราคาที่ยุติธรรมด้วย

ง. เจ้าหน้าที่ผสมเทียม เจ้าหน้าที่ผสมเทียมแต่ละคนย่อมจะมีความ รับผิดชอบและความขยันในการทำงานต่างกัน กล่าวคือ เมื่อมีเกษตรกรมาแจ้งให้ไปทำการ ผสมเทียมในวันนั้น แต่ก็ไม่ได้ไป อาจเป็นเพราะว่าความเกียจคร้านหรือลืมนึกก็ได้ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ผสมเทียมได้รับค่าจ้างในรูปของเงินเดือน ดังนั้นไม่ว่าจะผสมเทียมได้มากหรือน้อย ก็จะต้องได้รับเงินเดือนอยู่แล้ว

ข้อเสนอแนะ หัวหน้าผสมเทียมควรที่จะคอยควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ผสมเทียมอย่างใกล้ชิด พยายามชี้แจงให้เจ้าหน้าที่ผสมเทียมทราบว่า การเพิ่มปริมาณการผสม เทียมทั้งด้านปริมาณและคุณภาพจะชี้ให้เห็นถึงผลการปฏิบัติงานของสถานีผสมเทียมนั้น ๆ ว่า

เป็นอย่างไร ถ้าหากสภาพผสมเทียมใดมีผลการปฏิบัติงานดี สิ่งที่จะตามมาก็คือ การได้รับความดีความชอบ และการเลื่อนขั้นในการทำงาน เป็นต้น

2.3 ปัญหาประสิทธิภาพการผสมเทียมต่ำ คือ มีอัตราการผสมติด อัตราการเกิดลูกโค และอัตราการเกิดลูกโคตัวเมีย อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ซึ่งมีสาเหตุจาก

ก. ตัวเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมไม่มีความรู้ในเรื่องการผสมเทียมดีพอ กล่าวคือ ไม่มีความรู้ในเรื่องการแสดงอาการเป็นสัดของแม่โค หรือเมื่อทราบอาการเป็นสัดแล้วไม่รีบมาแจ้งให้ไปทำการผสมเทียมได้ทันเวลา โดยจะมาแจ้งเมื่อมีเวลาว่าง ซึ่งอาจทำให้หมดระยะเวลาที่ดีที่สุดสำหรับการผสมเทียม ทำให้เกิดการผสมไม่ติด

ข้อเสนอแนะ ควรแนะนำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทราบถึงลักษณะอาการเป็นสัดของแม่โค ระยะเวลาที่ดีที่สุดที่แม่โคควรจะได้รับบริการผสมเทียม เพื่อให้สามารถผสมติด คือการที่แม่โคตั้งท้อง ตลอดจนชี้ให้เห็นถึงผลเสียหายที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจะได้รับ คือ ทำให้โอกาสที่จะได้ลูกโคต้องเลื่อนไปอีก และมีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูแม่โคเพิ่มขึ้น ในส่วนที่เท่าๆกับระยะเวลาที่เลื่อนออกไป

ข. การให้บริการผสมเทียมแก่เกษตรกรในรูปของการให้เปล่า ทำให้เกษตรกรไม่เห็นคุณค่าของการผสมเทียม คือ ไม่สนใจที่จะสังเกตการเป็นสัดของแม่โคอย่างจริงจัง โดยบอกเวลาที่เริ่มอาการเป็นสัดไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง ก่อให้เกิดการผสมติดน้อยหรือไม่ติดเลย

ข้อเสนอแนะ ควรจะกำหนดราคาของการบริการผสมเทียมแต่ละครั้ง ซึ่งอาจทำได้ 2 วิธี คือ

- คิดเฉพาะค่าน้ำเชื้อสำหรับการผสมเทียม เช่น ถ้าใช้น้ำเชื้อพ่อโคพันธุ์แท้ คิดค่าบริการผสมเทียมครั้งละ 60 บาท และ 23 บาทสำหรับกรณีใช้น้ำเชื้อพ่อโคลูกผสม (75%)
- กำหนดนโยบายให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทราบว่า จะบริการผสมเทียมให้เปล่าสำหรับการผสมเทียมในครั้งแรกและครั้งที่ 2 แต่ถ้าไปทำการผสมเทียมครั้งที่ 3 จะคิดค่าบริการ เป็นต้น

ค. ปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผสมเทียม คือ ในการไปผสมเทียม เจ้าหน้าที่ที่ผสมเทียมบางคนอาจไม่ได้ทำงานด้วยความระมัดระวังและรอบคอบ เช่น ไม่ตรวจอาการเป็นสัดก่อนที่จะทำการผสมเทียม มีการฉีดน้ำเชื้อเข้าไปในแม่โคในตำแหน่งที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดการผสมไม่ติดและสูญเสียน้ำเชื้อไปโดยเปล่าประโยชน์

ข้อเสนอแนะ ควรคัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบในการผสมเทียม ตลอดจนจัดให้มีการฝึกอบรม สัมมนาการทำงานของเจ้าหน้าที่ผสมเทียมบ่อย ๆ เพื่อที่จะได้นำปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการผสมเทียมมาพิจารณาปรับปรุงวิธีการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้ อาจมีการให้รางวัลสำหรับผู้ที่มีประสิทธิภาพจากการผสมเทียมได้สูงสุด คือ มีอัตราการผสมติดสูง ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่ได้เพิ่มความระมัดระวังในการผสมเทียมยิ่งขึ้น

ง. ปัญหาเกี่ยวกับตัวสัตว์ คือ แม่โคนมบางตัวมีความผิดปกติเกี่ยวกับระบบทางการสืบพันธุ์ ซึ่งทำให้เกิดการผสมติดยาก หรือผสมไม่ติดเลย ซึ่งปกติเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมควรที่จะได้มีการคัดแม่โคที่มีลักษณะดังกล่าวทิ้ง แต่ในทางปฏิบัติกระทำได้ยาก เพราะแม่โคแต่ละตัวมีราคาสูง ถ้าทำการคัดทิ้งโดยส่งเข้าโรงฆ่าสัตว์ ราคาแม่โคที่ขายให้ทางโรงฆ่าสัตว์จะต่ำลง ดังนั้นเกษตรกรจึงใช้วิธีนำแม่โคที่มีลักษณะดังกล่าวไปหลอกขายให้กับเกษตรกรในเขตอื่นแทน และเมื่อแม่โคตัวนั้นมีอาการเป็นสัดเกษตรกรเจ้าของโคก็จะไปตามให้เจ้าหน้าที่มาผสมเทียม ก่อให้เกิดการผสมไม่ติดอีก เป็นไปในลักษณะนี้เรื่อย ๆ ถึงแม้ว่าเจ้าหน้าที่ผสมเทียมจะแนะนำให้คัดทิ้ง เกษตรกรผู้เลี้ยงโคก็ไม่ยอมทิ้ง ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีการคิดค่าบริการการผสมเทียมนั่นเอง เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจึงเข้าใจว่าอาจจะมียางครั้งทีผสมติดก็ได้ โดยไม่ได้คำนึงถึงระยะเวลาที่สูญเสียไปกว่าจะได้ลูกโค 1 ตัว และจะต้องสิ้นเปลืองค่าอาหารเลี้ยงดูแม่โคมากเพียงใด

ข้อเสนอแนะ ควรส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับภาวะเลี้ยงสัตว์ที่ถูกต้องให้เกษตรกรได้ทราบ ชี้ให้เห็นถึงข้อดีและข้อเสียจากการเลี้ยงสัตว์ไม่ถูกวิธี เช่น การให้อาหารแม่โค ควรจะให้อาหารเสริมบ้าง ไม่ใช่ให้แต่หญ้าอย่างเดียว ช่วงใดควรที่จะงดการรีดน้ำนมก็ควรงด ไม่ใช่ปล่อยให้รีดน้ำนมได้ตลอดเวลา อันอาจก่อให้เกิดผลเสียจากแม่โคในภายหลังได้ นอกจากนี้ก็ควรจะมีการคิดค่าบริการในการผสมเทียมดังที่ได้เสนอไปแล้วข้างต้น

จ. ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของน้ำเชื้อที่ใช้ในการผสมเทียม ในการผสมเทียมบางครั้งน้ำเชื้อที่ใช้สัดให้แม่โคอาจเสื่อมคุณภาพลงได้ ถึงแม้ว่าในขบวนการผลิตน้ำเชื้อแช่แข็งจะได้มีการตรวจคุณภาพของน้ำเชื้อเป็นอย่างดีก่อนที่จะส่งน้ำเชื้อไปให้สถานีผสมเทียมแต่ละแห่งก็ตาม

ข้อเสนอแนะ สถานีผสมเทียมแต่ละแห่งควรที่จะได้มีการกำหนดระยะเวลาที่จะส่งตัวอย่างของน้ำเชื้อที่จะนำไปใช้ในการผสมเทียมมาตรวจดูคุณภาพอีกครั้งหนึ่งว่ายังใช้ได้หรือไม่ เพราะแต่ละสถานีก็มีกล้องจุลทรรศน์ ซึ่งสามารถยัดตรวจดูคุณภาพของน้ำเชื้อได้ ถ้าหากว่าน้ำเชื้อ

มีคุณภาพไม่ดีก็จะได้ทิ้งไป หรือส่งไปให้หน่วยผลิตน้ำเชื้อทำการวิเคราะห์หาสาเหตุต่อไป

ดังนั้น ถ้าหากข้อบกพร่องหรือปัญหาต่าง ๆ ดังได้กล่าวข้างต้นได้รับการแก้ไข ก็จะทำให้ต้นทุนต่อการผสมเทียม 1 ครั้ง ต่ำลงกว่านี้ได้ และต้นทุนการผลิตลูกโคนมก็จะต่ำไปด้วย

ศูนย์สัตวแพทย์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย